

המלחמה בהרי-קָרְסֵט

ד"ר חנן שֶׁנֶר שרת בארטיילריה האוסטרית, בדיביויה אלפינית. בימי מלחמת העולם הראשונה בשנות 1915/18; לקח חלק בקרבות רבים בחזית האיטלקית (איוונצו, טירול, פִּיֶּוֹה). בחזית הרוסית (בגליציה ובוקובינה), וכן בחזית צרפת. הגיע לדרגת אובר-לויטננט. — המערכת.

מהלך המלחמה הרוסית-הפינית הראה בעליל, כי גם בימים אלה של תכניזציה עצומה במעשה-המלחמה, אין להעלם מחשיבותו של טבע הארץ והנוף שבו נטושה המערכה. גם התכניות האסטרטגיות המקיפות וגם הצעדים התכסיסיים הקטנים ביותר משתנים בהתאם לפני המקום וטבעו, לפי מה שההתקפה או ההגנה נערכות במישור פורה, או באזור ביצות ואגמים, בארץ שממה או באזור הרים. נוף ההרים הוא החשוב בצורות הנוף השונות המטביעות את חותמן על דרכי הנהלת המלחמה. וזאת משום שלעתים תכופות עוברים גבולותיה של מדינה לאורך רוכסי ההרים, וגם משום שנוף ההרים יש לו חוקים אקלימיים ופיסיקלים משלו, הדורשים הסתגלות מיוחדת מאת האדם, וביחוד כשהוא עומד במלחמה. מדינות שגבולותיהן נקבעו לפי אזורי הרים, או שהרים משתרעים בהן בפנים הארץ — כמו, למשל, צרפת, איטליה, שויצריה וממלכת אוסטריה-הונגריה הישנה — היו מתאימות את הכנותיהן להתגוננות ע"י הקמת יחידות צבאיות מיוחדות למלחמה בהר וע"י אימון וציוד מיוחד של כוחות הצבא שלהן.

אך כשם שאין צורה אחת לאזורי ההרים השונים, כך עלולים תנאי המלחמה להשתנות בהתאם לאופיו המיוחד של אזור ההרים הנידון. יש הבדל ניכר בין קרבות בקמות מיוערות ובין פעולות צבאיות באזור הרים גבוהים. צורה מיוחדת של אזור הררי מהוים „הרי-קָרְסֵט“; השפעתם על פעולות המלחמה מוכרת לכותב השורות האלו מהשתתפותו בחזית האוסטרית-האיטלקית בשנות 1915/18. ומענין לתאר, ולו רק בקוים כוללים, כמה מתכונותיה העיקריות של שיטת המלחמה באזורים מסוג זה.

*

„קָרְסֵט“, במשמעותה הצרה של מלה זו, הוא שם אותה רמה המשתרעת מהאלפים דרומה, ומפרידה בין השפלה של איטליה העילית ומפרץ טריאסט ובין אגן הדנובה. במשמעות רחבה יותר משתמשים הגיאוגרפים בשם נוף הרי-קָרְסֵט להגדרת כל האזורים אשר מבנה-נופם דומה בצורתו החיצונית להרי קָרְסֵט-עצמם. שם זה חל, בראש וראשונה על חלקים גדולים של חצי-האי הבלקני, וכן גם על אזור היוֹרָה השויצרית ועל קצת אזורים אחרים של כדור הארץ. כמה וכמה מסימני הרי קָרְסֵט, במבנה הקרקע וצורות הנוף, אנו מוצאים גם באזורים ההרריים של ארץ-ישראל.

יסוד לנוף-קָרְסֵט משמשת תמיד אבן-סיד נקבובית במידה פחותה או יתרה, וכאן יש להעיר, כי שטח-קָרְסֵט מצטיינים גם בשכבת הומוס דלה. הגובה מעל פני הים אינו קובע עדיין את אָפֵים של הרי-קָרְסֵט. אם כי גובה ההרים מסוג זה הוא בינוני, על הרוב, חסרים הם, בכל זאת, אותה שכבת-הקרקע העמוקה והצמחיה הרבה, השכיחה, בדרך כלל, בגובה זה. הרים ורמות אלה הם

קרחים ברובם, ללא יערות, ובכל בולטת האבן החשופה. גיבובי-אבנים רפופים וקבוצות-סלעים משוים צורה כאוטית לפני-הארץ. שיפולי ההרים הם לעתים תכופות תלולים מאד, והנזקקים שהתהוו בהשפעת זרמי המים מפרידים בין שיא אחד למשנהו. כמעט שאין אתה מוצא כאן מים, פרט לתקופת השנה בה יורדים משקעים. מי הגשמים (ובאזורי הצפון — מי הפשרת השלגים) זורמים בזעף אל העמקים וגורפים עמם לעתים קרובות את שארית עפר-הרקבובית, שנצטבר בין הסלעים. משום כך קשה למצוא באזורי קרסט נהרות ומעינות. לעומת זאת מוצאים ב„הרי קרסט“ ממש תופעה מיוחדת — היינו, מים הזורמים מתחת לפני האדמה, דרך מערות העוברות בעומק רב מתחת להרים, עד שהם מוצאים להם מוצא ומתפרצים החוצה בזרם עז למדי. דוגמה לכך יכול לשמש מעיניו של גדעון בעין-חרוד, הפורץ בזרם חזק בתחתית הר הגלבוע. יש אשר „מים תחתונים“ אלה משנים פתאום את כיוונם ומתפרצים החוצה במקומות אחרים.

לעיבוד חקלאי ראויים רק אותם הבקעות ושיפולי העמקים, שבהם נצטברה הרקבובית הנסחפת מצלעות ההרים. שטחי מזרע מצומצמים אלה, החסרים עצים ואינם נוחים ביותר לחקלאות, מיושבים על הרוב ישוב דליל, ומשום כך אין אנו מוצאים באזורים אלה רשת צפופה של מסילות-ברזל וכבישים.

מחסור זה בקוי תחבורה הוא גורם בעל ערך בכל הנוגע לפעולות צבאיות, שהרי שיטות המלחמה החדישות והסעת יחידות צבאיות גדולות תלויות במסילות-ברזל וכבישים. והוא הדין באספקת החמרים לצרכיו המרובים של צבא חדיש. בכל זאת בשעת הצורך, ואם יש שהות לכך, לא קשה להקים באזור קרסט קשרי-תחבורה וכבישים הדרושים לפעולות צבאיות. אדמת הסלע משמשת יסוד טוב לסלילת דרכים, וחומר הבנין הדרוש — האבן — מצוי במקום העבודה, ולא קשה לעבדו, ומשום כך קל גם לשמור כאן על מצבם המתוקן של דרכי התחבורה והמסע, על אף התנועה המרובה המתנהלת בהם. מי שנתנסה במלחמה הקודמת ביסורי הגישה והמסע בכבישים הארעיים שנסללו באזורי העמקים של אירופה המזרחית — ידע להעריך את היתרונות הנ"ל של אזורי קרסט.

*

במקרה שהצבא צריך לסור מן הדרך הכבושה — כדי להסתדר לקרב או לתפוס עמדות — מהווים המדרונות התלולים עם אבני-הגלש המרובות והסלעים המבוקעים מכשול לא קטן בדרך ההתקדמות. בקשיים אלה נתקלים לא רק בשעת קביעת תותחים או מכונות-יריה כבדות בעמדותיהם; מיבנה השטח דורש מאמץ גופני גם מחיל-הרגלים, כשהוא צריך, למשל, לבצע פעולות התקפה או אפילו סיורי פטרולים בלבד. ומן הנמנע להשתמש באזורים כאלה בחיל-פרשים רב, ביחוד כגורם מכריע בקרב. זה היה אחד הנימוקים, שהניעו את אלנבי לבסס את מסע-ההתקפה שלו בקיץ 1918 בעיקר על ההתקדמות בשפלת החוף של ארץ-ישראל, מקום שם יכול לנצל בהצלחה את יתרון כוחו בחיל הפרשים, מה שאין כן אילו החליט לפרוץ את חזית התורכים באזור ההרים.

יש להניח, שגם כלי-המלחמה החדש — הטנק — אשר שוכלל בינתיים, עלול להתגבר רק בקושי על המכשולים המצויים במיבנה השטח באזורי קרסט, ומשום כך לא כדאי להשתמש בו באזורים כאלה בקנה-מידה רחב. אין אנו יודעים עובדות של שימוש בטנקים בחזית הררית במלחמת העולם הקודמת. עם זה יש להביא בחשבון את העובדה, שהקונסטרוקציה התכנית של הטנק התקדמה מאז בהרבה ואף

הדורים ניכרים על פני הקרקע לא יהיו עוד מעצור בשבילו. לעומת זה יתכן שאיזור מיוער או נטוע מטעי-עצים צפופים, יפריע, במסיבות מסוימות, לכושר התנועה של הטנק, יותר ממדרוני הטנשים והרמות של הרי-קרסט. על כל פנים ידוע, שעם הארגון החדש של חיל-הספר הבריטי בגבול הצפוני-המערבי של הודו נקבעו יחידות ממוכנות חזקות בשביל נוף, הדומה בתכונותיו לצורת הנוף הנידונה כאן.

*

תנאי התצפית והגישוש בהרי קרסט הם נוחים, בדרך כלל. ומובן מאליו, כי בה במידה גרועות הן אפשרויות ההסנאה וההצלמה מן העין. הנוף הקרמ, ללא עץ, אשר גם ישוביו הם מעטים, מונע כל אפשרות להעלים ריכוז של צבא, ואפילו של יחידות בודדות, מפני התצפית מן האויר. כל שינוי בנוף מתבלט ביותר לעין הטנס, ביחוד באור-השמש החזק ובעקב פעולת-הצל המלווה אותו. ההסוואה בעזרת ענפים וכדומה, כנהוג בסביבות יער או באזורים בעלי צמחיה צפופה, אינה אפשרית כאן. לא רק שחסר כאן החומר הדרוש להסוואה כזו, אלא שעל ידי השינוי המפליא בצורת-הנוף הכללית תתבלט דוקא העמדה הזקוקה להסתר. נשתמר אוסף-צילומים שנעשו מאוירונים על ידי טייסים גרמנים בארץ-ישראל בימי המלחמה הקודמת. גם מי שאינו רגיל בפענוח צילומים מן האויר יוכל להכיר לפי אוסף זה, באיזו בהירות מיוחדת נגלים לטייס כל שינוי קל, כל עמדה פשוטה ביותר, ואפילו כל יצור חי על פני נוף-ההרים הקרמ. ואין ספק שמאז נשתכללה בהרבה התכניקה של הצילום מן האויר, נמצא, איפוא, שכל עוד אי-אפשר למנוע את מטוסי האויב מהתקרב אל תחומיך ולהמריא מעבר להם, מעטות הן האפשרויות להסתיר מעין האויב את תנועות הצבא בקר-החזית ומאחורי הקו.

ואף-על-פי כן אנו למדים מתוך הנסיון של המאורעות בארץ-ישראל בשנות 39—1936, ש"במלחמה הקטנה", לפחות, ביחס לקבוצות קטנות של לוחמים, המכירים היטב את טבע הארץ, — נותן גם הנוף הזה אפשרויות של כיסוי מפני עין הטייס. המערות הרבות מהוות מקומות-מחסה אידיאליים, וכן אפשר לנצל בשכל רב כל סלע, כל שיח, וביחוד את הודיות המרובים. במקרה זה חשוב ביותר להמנע מכל תנועת-גוף, כל עוד נמצא הטייס האויב בקרבת מקום. מובן מאליו כי כל אפשרויות-הכיסוי האמורות חלות רק על דרגות-ההכנה שלפני הקרב, ולעתים גם לאחריו, אך לא בשעת הקרב ממש, באשר אפשרויות התצפית של הטייס הן אז כמעט בלתי-מוגבלות.

והוא הדין — אם גם במידה פחותה בהרבה — בנוגע לתצפית מעל הקרקע. יחידות-צבא מתקדמות, פטרולים, שליחים, מובילי-אספקה וכו', גם אם ינצלו את פני הקרקע באופן מוצלח ביותר, לא יוכלו להמנע מבוא בנקודות מסוימות בשדה-הראות של התצפית האויבת, ביחוד אם זו עלולה להשתמש ברמות הצופות את פני הסביבה. אכן, לעומת החוסר בגופים מסתירים מפני תצפית-אדמה באזור הרי-קרסט (חוסר יערות, מטעים, ישובים מאוכלסים וכו'), אתה מוצא כאן יתרון שקול כנגדו — בפני-הקרקע המבוקעים; הנקיקים הרבים, המערות, הבקעות והגיאות ראויים להשתמש בהם כדרכי מסע, כמקומות-חניה לרזרבות וכעמדות לתותחים. בשביל החייל הבודד ובשעת קרבה יתרה לעמדות האויב ימצא, במידת-מה, מחסה מפני תצפית האויב, מאחורי גושי-סלעים, וכן מאחורי אותן הגדרות של צרורי-אבן העוטרות על הרוב את חלקות-השדה המעטות בהרים.

החדגוניות של הנוף, הרכסים הרבים והפסגות, הבאים בזה אחר זה,

והדומים זה לזה. עד כי אתה מבדיל ביניהם רק על ידי סימנים מיוחדים, עלולים לגרום לפעמים לטעויות גסות בתצפית. גם על המפה קשה למצוא בדיוק מקומה של נקודה, שאינה מצטיינת בשום דבר מיוחד, כגון, למשל, ראשו של הר, שנכבש, לפי דברי הצופה, על ידי האויב. טעות במקרה כזה עלולה לגרום לכך, שאש כלי הזיין הכבדים של חיל-הרגלים או אש התותחים תכוון לנקודה אחרת לגמרי, שאין לה כל ערך, או שמקומה אפילו בתחומי החזית של בעל-האש. וכן יקרה הדבר, שמפני החדגוניות של הנוף יעלמו מעין הצופה נקיקים ושקערוריות, הבולעים, כביכול, את האש, מבלי לגרום כל נזק רציני לאויב. ולבסוף, ברמות כאלו, כשאין לצפות אותן מעל שיא מיוחד, יש מקום עוד לטעות כזו: הנקודה המורעשת באש חזקה יש לה רק ערך שני-במעלה, בעוד שעמדת-המשען העיקרית של האויב נמצאת, אולי, במרחק של 100 מטר מאחור, ואי-אפשר היה להכירה בשל מבנה-הנוף; ומאחר שזו לא נפגעה כמעט על ידי אש-ההרעשה, נמצא, כי בבוא אחרי-כן התקפת חיל-הרגלים, הרי היא נתקלת בכוח-התנגדות שלא נגרע ממנו כלום. יש עוד להעיר, כי אבן הסיד הלבנה, הבהירה של אזור קרסט מאפשרת תנאי-תצפית נוחים גם בלילה, ביחוד בלילות ירח. עובדה זו קובעת ממילא את הצורה המתאמת לפעולת הפטרולים בתנאים אלה. כן יש להוסיף, כי אדמת-הטרשים בהרים מקשה על הפטרולים להתקרב בסתר אל עמדות האויב, מפני שקול-הצעדים אינו נבלע כאן כדרך שהוא נבלע בקרקע של עפר, וגם שאון האבנים המדרדרות במורד עלול לעורר את תשומת לבם של משמרות האויב.

*

הכיסוי מפני אש האויב בהרי קרסט הוא קשה מאשר באזור של אדמת-עפר. אמנם, הנקיקים והמורדות התלולים לא רק שמאפשרים להתכסות מפני עין האויב, כאמור לעיל, אלא שהם גם מהווים לעתים קרובות „שטח מת“, שאפילו פגזים בעלי זווית-נפילה תלולה ביותר אינם מגיעים אליו. וכן מוצא שם החיל הרגלי הבודד, מחסה טוב, מאחורי גושי-סלעים או אבנים גדולות, לשם פעולות-אגב. ואולם גם במלחמת-תנועה קיימת המגמה — מפני השפעתם של כלי-הזיין החדשים — לבצר מיד כל עמדה שנכבשה, על ידי ביצורי-שדה. היחידה כביכול יורדת לשם כך לתוך האדמה, כלומר שהיא מתחפרת. והנה, בקרקע של עפר יכולה היחידה לבצע את הדבר במשך זמן קצר להפליא, בעזרת כלי-החפירה הרגילים אשר לה ולהגיע מיד למחסה מאש במידה מספקת. ואילו בקרקע-הטרשים עליה להסתפק, לעתים במשך ימים שלמים, בחריצים שטוחים, שהיא חופרת בעמל רב בתוך הסלע. רק במקרה שהזמן והתכנית הכללית מרשים להביא מכשירים מיוחדים לחפירה באבן ופלוגות מיוחדות להקמת-עמדות, אפשר להגיע גם בשטח של הרי-טרשים לידי כיסוי חזק מפני אש האויב. הקמת מצודות-הבטון הקלות, המהוות את תאי עמדות-הקרב במלחמה החדשה, תקל יותר בהרים, משום שהחומר הגלמי החשוב ביותר הדרוש לכך, החצץ, נמצא במקום, ואין צורך להביאו מרחוק. אפשר גם ללכד את הביצורים האלה עם סלע המקום לחטיבה אחת. הנקבות המיוחדות למפקדות ולרזרבות, שבאדמת-שפלה יש לחפור אותם בתוך הקרקע עמוק, נוצרות כאן על ידי פיצוץ והן מוגנות על ידי תקרת הסלע הטבעי. אף במערות הטבעיות המרובות כל-כך בהרי קרסט אפשר להשתמש לסידור עמדות-מחסה, אם רק פתחיהן אינם פונים לצד האויב.

בשביל הקמת עמדות, חשוב לדעת את כיוון זרימת המים במקום. היו מקרים,

שבשעת גשמים עזים נהפכו החפירות לתעלות-מים, שדרכן נישאו זרמי המים היורדים לעמק, תחת לרדת באפיקם הקודם, או שהמים השוטפים הציפו את העמדות. אחת התכונות המיוחדות למלחמה בהרי קרסט, — אולי התכונה הבולטת ביותר, — היא, שפעולת האש חזקה כאן פי כמה מאשר באזור של קרקע רגיל. אף הרימון המדויק ביותר במנגנונו הפנימי יש שנשאר „צָקֵר“, כלומר איננו מתפוצץ. כשהוא פוגע בעפר רך או בחול, מאחר שמנגנון ההדלקה לא הופעל. על אדמת-טרשים הרי זה מן הנמנע: כל רימון מתפוצץ כשהוא פוגע בקרקע הקשה. בקרקע הרך מעמיק הפגז לחדור לתוך האדמה וחופר בה בור עמוק בצורת אפרכסת; עמוד של רגבי עפר ניתז למעלה, וחלק מרסיסי הפגז נבלע בתוך האדמה. פעולת הרימון הפוגעת בקרקע-טרשים היא איזומה מזו, לאין שיעור, בשביל בעלי-חיים. הפגז אינו מעמיק לחדור כל-כך, והרסיסים מתפזרים על פני שטח גדול יותר. גם מספר הרסיסים הוא רב יותר. אבל מוראי הפעולה מתגברים עוד על ידי כך, שחלקי סלעים מופצצים ואבנים בודדות נזרקים לאויר, וכל אחד מהם נהפך אף הוא למין קלע העלול לגרום פצעים קשים. משום כך יש להעיר, כי האפשרות הנזכרת לעיל של שימוש בגדרות רפופות של צרורי-אבנים, לשם כיסוי, נושאת עמה גם סכנה. הנסיון הראה שדוקא גדרות-אבן כאלו גרמו לאבדות קשות אף כשנפגעו באש תותחים קלה. אבל אפילו קלע של רובה פשוט יש לו פעולה מכופלת בהרי קרסט. לעתים קרובות יפגע באבן, אך מסלול התעופה שלו אינו מסתיים בזה, כמו בזמן שהוא פוגע בעפר; ברוב המקרים הרי הוא נקלע שוב, כמעט באותו הכוח, הצדה, והוא נהפך לשֶׁךְ („סוטה“), ואם הוא פוגע עכשיו בגופו של אדם, הרי הוא פוגע בו לא בחודו אלא בצדו. בשעת הפגיעה הראשונה באבן מתפקע על הרוב מעטה-הקלע, העשוי מתכת קשה, וגרעין העופרת חורג החוצה; עכשיו יפעל הכדור בדומה לכדורי דום-דום, ששימושם נאסר לפי החוק הבין-לאומי מסני הפצעים הנוראים הנגרמים על ידם.

בנוגע לכִּנְגַת האש בהרי קרסט מן הראוי לשים לב לעובדה, שההבדלים היחסיים בגובה, שאתה מוצא כאן, גורמים לשינוי ממסלול התעופה הרגיל על פני אדמת-מישור. כלל זה חל על נשקו של החיל הרגילי, לא פחות ואולי עוד יותר מאשר על כלי התותח, כי לעתים יקרה, שנחוץ לכוון את האש למרחק של מאות מטרים אחדות אל מדרון תלול למעלה או למטה. והרי זה מחייב קִרְקָטוֹרָה תכופה, כי יש להביא בחשבון את השפעתו של כוח משיכת-האדמה על מסלול התעופה של הכדור, הן בשעה שהוא מנצל את ההבדל בגובה, והן בשעה שהוא צריך להתגבר עליו. לרשותה של הארטילריה ושל מכונות-יריה יציבות עומדות על הרוב טבלאות-חישוב, המביאות בחשבון את השינויים האלה; הקלע הבודד של חיל-הרגלים יוכל למצוא בכל מקרה ומקרה את הקורקטורה הדרושה לו, בהסתייעו בחוש האינטואיציה שלו.

*

מלחמת העולם הראשונה נערכה בהיקף רחב למדי באזורי קרסט. כשני שלישים מהחזית האיטלקית-האוסטרית, שארכה היה פחות מ-300 קילומטר, היה אזור של הרים גבוהים, והשאר — אזור של הרי קרסט. בקטע-חזית קצר זה התחוללו קרבות, הנחשבים על הקרבות האיומים ביותר של המלחמה הקודמת. אך אם כי כוחם של האיטלקים היה גדול בהרבה משל יריביהם, לא רק באנשים כי אם גם, בראש וראשונה, בצידום התכני, בתותחים ותחמושת, לא יכלו, בכל זאת, להתקדם למעשה ולהגיע אל עיקר מטרתם, לכיבוש טריאסט. הדבר הצליח בידם רק אחרי-כך, עם

התמוטטותה של ממלכת אוסטריה-הונגריה והתפוררות צבאה. גם צבא-המשלוח של האנגלים והצרפתים לגליפולי, שתנאי הנוף שם דומים במקצת לתנאי הרי-קרסט, לא זכה להצלחה. אופיניים לטופוגרפיה של הרי-קרסט הם מורדות-החוף של גליפולי, החסרים כל כיסוי; אבדות קשות נגרמו כאן ליחידות צבא-המשלוח, בשעת רדתן אל החוף ובשעת ההתקפה, מאש התורכים שהתבצרו על הגבעות.

על סמך נסיונות העבר הללו אפשר לאמור, כי התנאים הטבעיים של אזור הרי-קרסט מקשים ביחוד את תפקידו של המתקיף. אבל המלחמה באזור קרסט דורשת משני היריבים הכנה טובה מצד הפיקוד ומסירות-נפש מצד אנשי-הצבא. רק חיילים בעלי רוח צבאית טובה ביותר יוכלו למלא את תפקידם בשלמות בתנאים קשים כאלה — אבן לוחטת בקיץ, וקור מסמר ורטיבות בחורף — במלחמה הממוגת בתוכה את אכזריותה של מלחמת-חמרים עם מתלאותיו של טבע זועף.

*

ולבסוף, דברים אחדים על „המלחמה הקטנה“ בהרי קרסט. גם על צורת-מלחמה זו קובע טבע הנוף הזה את חותמו המיוחד. חבלים כאלה היו בדורות האחרונים לעתים קרובות עדים למלחמות-מרד ולקרבות בין להקות קטנות של תושבים מתקוממים מצד אחד ובין יחידות של צבא ומשטרה מצד שני. פעולות הצבא, האוסטרי-הונגרי בשנות 1878, 1882 בהרצגובינה ובחבלי דלמצייה הגובלים עם מונטנגרו, מלחמות הכנופיות במקדוניה בעשרת השנים הראשונה למאת-העשרים, ולבסוף המאורעות בארץ-ישראל בזמן האחרון, כל אלה התחוללו בעיקר בהרי-קרסט הסלעיים ודלי-היער, שלתכונותיהם מבחינה צבאית הוקדשה המסה הזאת.

אשר לתכונותיה המיוחדות של המלחמה הקטנה באיזור זה, הרי הנסיון מלמדנו, כי תנאי הנוף האלה מחזקים באופן מיוחד את איש-הכנופיה במלחמתו עם יריב העולה עליו לאין שיעור בצידו התכני ובארגון צבאו. ידיעה מדויקת של האזור וסגולותיו, ישוב דליל באופן יחסי וחוסר-דרכים, ולבסוף חיסונו של הפּרָטִינֶן והסתפקותו במועט — כל אלה פועלים לטובת אנשי הכנופיות. לעיל צוין כבר, מה רבות ושונות הן אפשרויות ההסתר והמארב הצפונות בהרי-קרסט לאיש המכיר את הארץ, אם כי אפשרויות אלה אינן מרובות כל-כך כמו בהרים הגבוהים או באזורי-היערות. לעומת זה, יש חסרון לאזורים אחרונים אלה בשביל איש-הכנופיה, מבחינת התצפית. בהיותו משולל אמצעי התרבות המודרנית — מטוסים — לא יוכל לתור על נקלה את תנועות הכוחות של האויב, בעוד שבאזור-קרסט חסר-העצים תוכל עין הכפרי החדה לגלות על נקלה כל תנועה כזו מרחוק. גם השהיה בנוף של טרשים היא נוחה יותר לו ודורשת מגופו פחות מאמצים מאשר מהחיילים הסדירים של צבא זר.

בכלל יש לומר, כי גם כאן, כמו בכל מקום אחר במלחמה הקטנה, מתגלה זעפו של הטבע כבן-בריתו החשוב ביותר של איש-הכנופיה הלוחם על אדמתו הוא. רגיל האיש בקשיים האקלימיים של טבע הארץ והוא מתגבר עליהם מתוך חיסון וסבלנות. בהרים דלי-המים של חבל-קרסט יש להתגבר מתוך סבלנות ואורך-רוח על חוסר מי-שתיה בראש וראשונה.

הדוגמאות מן ההיסטוריה המובאות לעיל מראות את הקשיים העומדים לפני צבא בפעולתו כנגד כנופיות בהרי-קרסט, ומציינות גם את האמצעים הדרושים בשביל להתגבר עליהן: במלחמה עם כנופיות חייב גם הצד השני לא רק להשתמש בשיטותיהן, כי אם להקנות לעצמו כל אותן התכונות הנותנות את היתרון היחסי לאיש-הכנופיה. היינו: בקיאות מוחלטת בנוף המקום והסתגלות גופנית לטבע הארץ.